

ΜΑΝΟΛΗ ΠΑΠΑΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΤΟΝ «ΠΟΛΕΜΟ ΤΗΣ ΤΡΩΑΔΟΣ»

ἌΟ «Πόλεμος τῆς Τρωάδος», ἔργο ἄγνωστου συγγραφέα πού τὸ ἔγραψε στὸ τέλος τοῦ 13ου αἰώνα, εἶναι πολὺ λίγο γνωστὸς στοὺς μελετητές τῆς μεσαιωνικῆς λογοτεχνίας, ἀφοῦ μόνο 850 περίπου στίχοι του ἔχουν ἐκδοθῆ ἀπὸ τὸν Μαυροφρῦδη¹ καὶ 100 περίπου ἀπὸ τὸν Α. Πολίτη². Ἡ ἔκτασή του (14367 δεκαπεντασύλλαβοι) καὶ τὸ περιεχόμενό του τὸ καθιστοῦν ἰδιαίτερα σημαντικὸ γιὰ τὴ μελέτη τῆς δημῶδους ποίησης.

Τὸν Νοέμβριο τοῦ 1968, στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Λονδίνου, πῆρα μέρος σὲ σύσκεψη μεσαιωνοδιφῶν καὶ συγκριτιστῶν, ὅπου ἀποφασίστηκε νὰ ἀνατεθῆ ἡ ἔκδοση τοῦ ἔπους αὐτοῦ στὴ Δρα Ε. Μ. Jeffreys καὶ σ' ἐμένα. Ἡ παρασκευὴ τῆς ἔκδοσης κράτησε ἀρκετὰ χρόνια, ὅπως εἶναι φυσικὸ προκειμένου γιὰ ἔργο τόσο μεγάλης ἔκτασης. Τὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίσαμε δὲν ἦσαν μικρὰ καὶ χρειάστηκε πολλές φορές νὰ ἀναθεωρήσουμε τὶς ἀπόψεις μας. Ἡ ἔκδοσή μας πῆρε τὴν τελικὴ της μορφή κατὰ τὰ ἔτη 1974-6, ὅταν εὐνοϊκὲς συνθῆκες πού μᾶς ἐξασφάλισε τὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων ἐπέτρεψαν τὴ στενώτερη συνεργασία τῶν δυὸ συνεκδοτῶν.

ἌΟ «Πόλεμος τῆς Τρωάδος» εἶναι οὐσιαστικὰ ἡ ἑλληνικὴ ἀπόδοση τοῦ γνωστοῦ γαλλικοῦ ἔπους «Le Roman de Troie» πού ἔγραψε τὸν 12ο αἰώνα ὁ Benoît de Sainte - Maure³, χρησιμοποιώντας ὡς πηγὲς κυρίως τὸ τρωϊκὸ μυθιστόρημα τοῦ Δάρητα ἀπὸ τὴ Φρυγία, ἀλλὰ καὶ τοῦ Δίκτη ἀπὸ τὴν Κρήτη, καθὼς καὶ διάφορα ἔργα τοῦ Ὀβιδίου, τὴν *Αἰνειάδα* τοῦ Βεργιλίου, τὴν *Ἀχιλλεΐδα* τοῦ Στατίου, τὴν *Pias Latina*, τοῦ 2ου πιθανῶς αἰώνα μ.Χ., καὶ τὸ *Excidium Troiae*, ἀνώνυμο ἔργο τῆς ὄψιμης ἀρχαιότητος.

---

1. Δ. Ι. Μαυροφρῦδη, Ἐκλογή μνημείων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γλώσσης Τόμ. Α' (Ἀθήναι 1866), σ. 183-211.

2. Α. Πολίτη, Δύο φύλλα ἀπὸ χειρόγραφο τοῦ «Πολέμου τῆς Τρωάδος», Ἐλληνικά 22, 1969, σ. 227-234.

3. Βλέπε τὴν ἔκδοση τοῦ L. Constans : «Le Roman de Troie» par Benoît de Sainte - Maure, 6 τόμοι (Paris, 1904-1910).

Τὸ ἔργο σώζεται σὲ ἑπτὰ κώδικες¹ πὺ χρονολογοῦνται ἀπὸ τὸν 15ο μέχρι τὸν 16ο αἰώνα. Κανένας τους δὲν σώζει ἀκέραιο τὸ ποίημα², πράγμα πὺ δυσχέρανε πολὺ καὶ τὸν καταρτισμὸ τοῦ στέμματος³ καὶ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ κειμένου.

Σὲ πάμπολλες περιπτώσεις θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ θεραπευθοῦν νοσοῦντα χωρία, ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ γαλλικὸ πρότυπο. Ἡ συγκριτικὴ μελέτη προτύπου καὶ μετάφρασης μὺ ἐπέτρεψε νὰ ἀντιμετωπίσω πολλὰ ἀπὸ τὰ προβλήματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους, καὶ τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς ἔρευνάς μου πὺ ἀφοροῦν πάνω ἀπὸ 200 διορθώσεις κρίνω σκόπιμο νὰ τὰ παρουσιάσω ἀπὸ τώρα στοὺς εἰδικούς, ἔτσι πὺ οἱ συζητήσεις πὺ θὰ ἀκολουθήσουν τῇ δημοσίευσῃ τῆς ἔκδοσης⁴ νὰ ξεκινοῦν ἀπὸ τὰ στοιχεῖα πὺ ἀξιοποίησα καταρτίζοντας τὸ κείμενο τοῦ «Πολέμου».

*Εἰς τούτην τὴν ἐγλύτῳσιν εἰς νόθος ἐσκοτώθη,
9207 Μαγγόριος ἐλέγετον, ἀδελφὸς δὲ τοῦ Πάρι*

9207 *Μαγγόριος* (*Ermagoras* F 20511 *Magoras* app.): *Λαγγόριος* BCVX.

9315 *Εἶδες τὸ τί ἐκέρδισες ἐβγώντα ἀπὸ τὸν ὄρκον
χάνεις καὶ τὴν ἀγάπην σου, χάνεις καὶ τὸν λαόν σου.
Ποτέ σου ἐκείνην μὴ θαρρῆς ἐσὺ διὰ νὰ κερδίσης,
καὶ ἐδὰ θέλω τὸν θάνατον ἐκείνη νὰ σὲ δώσῃ,
καὶ νὰ σὲ δέσῃ καὶ σφικτά, ἀτός σου νὰ ἀποθάνῃς.*

9318 *ἐκείνη* (scil. ἡ ἀγάπη σου): *ἐκείνον* ACVX.

9905 *Τινὰν οὐ μὴ νὰ ἔχουσι διὰ νὰ τοὺς πολεμήσῃ,
ὅτι ὁμνῶ καὶ λέγω τῆς εἰς τοὺς θεοὺς τοὺς ἄνω,
καλὸν δὲν θέλει ἐμὲν τινὰς ὁποῦ νὰ μὴ τοὺς θέλῃ.*

9907 *ὁποῦ... θέλῃ* (*que autretant le suen ne vueille* F 22033): *ὁποῦ... θέλω* (θελᾶ A) AX *τόσον καὶ νὰ ἠθελήσῃ* V.

1. Paris. Gr. Coislin. 344 (A), Bonon. Univ. Gr. 3567 (X), Paris. Gr. 2878 (B), Paris. Gr. 1732 A (C), Vindob. Theol. Gr. 244 (V), Βρόντη 2 (R) καὶ ἓνα ἀπόσπασμα στὴν ἀρχὴ τοῦ Coislin. 344 (φφ 1^Γ - 6^Υ) (E).

2. Στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα πὺ ἀκολουθεῖ τὰ διάφορα λήμματα ἀναφέρονται μόνο οἱ κώδικες πὺ διασώζουν τὸ ἀντίστοιχο τμήμα τοῦ κειμένου.

3. Ἡ περιγραφή τῶν κωδίκων καὶ τὰ προβλήματα τῆς κατάταξῆς των ἐξετάζονται ἀναλυτικὰ στὸ Β' κεφάλαιο τῆς Εἰσαγωγῆς τῆς ἔκδοσῆς μας.

4. Ὁ «Πόλεμος τῆς Τρωάδος» ἔχει ἤδη περιληφθῆ στὴ σειρά «Βυζαντινὴ καὶ Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη» (ἀρ. 4).

- Ἦ Νέστορ ὁ παμφρόνιμος ἐπῆρε τὸν υἱὸν του,
 10205 ἐσφάλτωσε, οἰκονόμησε, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ τὴν χώραν
 τὸν ἔστειλε τιμητικὰ ἐκεῖσε νὰ τὸν θάψουν.
 Πολὸν καιρὸν τὸν ἔκλαιαν ἐξόπισθεν οἱ πάντες.
 10207 τὸν (*l'ont plaint* F 22498) : τοὺς AVX.

- Τὸ τέρμενον ἐπέρασεν ἐκείνης τῆς ἀγάπης.
 10265 Τὸν Ἰούλιον τὸν ζεστὸν μῆναν ἐτοῦτον, φίλοι,
 ἐξήλθασιν οἱ Ἕλληνας πρὸς πόλεμον εὐθέως.
 10265 ζεστὸν (*chant* F 22599 app.) : σεπτὸν ABVX.

- 10297 Ὁ Πάρις μετὰ τὸν λαὸν τῆς Λόγρας ἀνεσμίχθη
 Λόγρας (*O ceus de Logres s'est meslez* F 22675, cf. infra 10323 μετὰ τῆς Λό-
 γρας AVX μὲ τουτουνοὺς τῆς Λόγρας B, *O ceus de Logres* F 22746) : χώρας AVX.

- Οἱ Παμφλαγόνες ἦσασιν πολλὰ μεγάλοι ἄνδρες :
 τοὺς Ἕλληνας ἐξημίωσαν, κακὰ τοὺς ὑπαγαίνουσι.
 10308 Τέσσερα ἀγκελοσύματα τοὺς ἐδιώξαν ὀπίσω.
 10308 ἀγκελοσύματα (*archiees* F 22704) : κελοσύματα X σκελοσύματα A
 σαγισσύματα V δοξαροσύματα B.

- 10350 Ἐσκότωσές με, ἤξεύρω το, οὐκ ἠμπορῶ ἐγλυτώσει.
 Οὐχὶ δι' αὐτὸ πρότερον νὰ ὑπάῃ ἢ ψυχὴ ἢ εἰδική σου
 εἰς τὸν Ἄδην διὰ νὰ ἰδῇ παρὰ τὴν εἰδικήν μου
 καὶ θέλω ἄρτι ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ βαλθῇ εἰς τὴν στρατείαν.
 10353 βαλθῇ (*qu'el se mete a la veie* F 22808) : βαλθῶ AVX.

- Καλὰ καὶ ἀρματώθηκε Φιλεμενῆς ὁ μέγας,
 ὅπου πολλὰ καὶ γείτονας ἦτον τῶν Ἀμαζόνων,
 10665 ὅστις καὶ εἰς βοήθειαν θέλει εἶσθαι τῶν κοράσιων.
 Μετ' αὐτὸν οἱ Παμφλάγονες εἶναι καὶ συντροφεύουσι
 10666 αὐτὸν (*O lui* F 23489) : αὐτὴν ACV αὐτὴν B αὐτ' X.

- Ὅλοι τὴν φήμην ἔδωκαν ἐκείνου τοῦ πολέμου,
 10760 μικροί, μεγάλοι, ἅπαντες, ταύτης τῆς βασιλείσσης.
 10759 Ὅλοι (*De trestoz* F 23712) : ὄλην ABCVX.

- Λυκομηδίας βασιλεὺς ὁ πλούσιος, ὁ μέγας,
 ὁ πατὴρ τῆς πανέμνοστης, λέγω, τῆς Δηιδάμας,
 10795 τοῦ τὸν ἔδωκε κλαίοντα μετὰ μεγάλης θλίψης.
 10793 Λυκομηδίας (*Licomedès* F 23784) : Νικομηδίας ACVX || 10795 τοῦ τὸν
 (*Le li* F 23787) : τοῦτον AX τοῦτος τὸν CV.

Τότε οἱ Παμφλαγόνιοι ἦλθαν κατακομμένοι
καὶ λαβωμένοι εἰς θάνατον· τὴν κόρην ταῦτα λέγουν·
«Κυρά μου, τὸν ἀθέντην μας οἱ Ἕλληνες ἐπῆραν·
10914 Ὅρα ποῦ τὸν ὑπάγουσιν». Ἐκείνη τοὺς ἐρώτα·
«Οὗτος ἐνὶ ὀ Φιλεμενῆς, ὁ ἡμέτερος γείτων·»

10914 Ὅρα (Veez F 24039) : ὄρα ACX ὄρα B.

11151 Ὁ Πρίαμος μετὰ κλαυθμοῦ τὸ μέλλον καταρᾶται,
κακορρίζικος κράζεται, τῶν θεῶν ὀργισμένος.

11151 τὸ μέλλον metri gratia : τὸ ἐρριζικὸν A τοῦ ριζικοῦ C || 11152 θεῶν
(a toz les deus haïnos F 24498) : ἐθνῶν AC.

ἢ ὄλοι μας νὰ ζήσωμεν ἢ ὄλοι νὰ θανοῦμεν :

11215 ἄλλη ἀγάπη τίποτε οὐ χρήζομεν νὰ γένη.

11215 ἄλλη (autre F 24594) : ἀλλ' ἢ C ὄλοι A.

11362 «Ἄρχοντες [λέγει], θαῦμα θεωρῶ - πῶς γίνεται οὐκ οἶδα,
καὶ πάλιν πῶς γὰρ ἐρχεται πάντοτε τῶν ἀπέσω-
οποῦ ποτε οὐκ ἔχωσι χαρὰν ἢ γηθοσύνην.

11362 λέγει delevi || θαῦμα A : om. C || 11364 ἔχωσι (Que ja n'avront repos ne
joie | Ne grant prosperité ne pais F 24848-9) : ἔχω σας C versum om. A.

11375 Ἐγὼ εἶμαι ὀποῦ ἐστάθηκα παρ' ἐκείνου ἀτός μου,
καὶ εἰς ὄσο υς ἐσύντυχα διὰ ταύτην νὰ τὴν στρέψουν,
οἶδετε, πολλὰ μὲ εἶπασιν, δι' ὀλίγον νὰ μὲ σφάξουν.

11376 ὄσοις : ὄσον AC || 11377 οἶδετε (Ço sacheiz bien F 24869) : εἶδετε C
εἶδες A.

Ταῦτα ὡς ἦλθε ὁ Ἄθθενώρ, ἐσέβηκε τὴν πόλιν·

11433 καβαλάριοι, ἀρχόντισσες στέκουσιν, ἐρωτοῦν τον
ἐὰν ἀγάπην ἔποικεν ἢ πάλιν μάχην ἔχουν.

11433 καβαλάριοι (Chevalier F 24963) : καβαλαρῆς ACV καὶ δοῦλες καὶ B.

Ὁ Ἄντήνωρ προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τοὺς Τρῶες νὰ παραδοθοῦν καὶ
προσποιεῖται (κάμνει) πῶς ἔχει μέγαν φόβον :

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἄθθενώρ εἰς ἐπήκοον πάντων.

11548 Τὰ δάκρυα του ἐκατέβαιναν, μέγαν φόβον του κάμνει.

11548 του (fist semblant | Qu'angoisse e duel eüst moult grant F 25169-70) :
τοῦ A τοῦς B.

- 11566 <“Α ν> πέντε χρόνους ὀπισθεν τούτη ἢ βουλή ἐγινέτον,
ὅταν ἔζηεν ὁ Ἔκτωρ, ὅπου ἦτον ἢ ζωὴ μου,
καὶ Τρώϊλος, Διήφοβος καὶ ὁ πανεύμορφος Πάρις,
τὸτε νὰ μοῦ ἦτον ὄφελος καὶ κέρδος νὰ ἐγίνη.
...
- 11573 [Ἄ ι λ ι] Ἐρριζικὸν κακότυχον, ποῦ μὲ ἤφερες, ποῦ μὲ εἶχες!
- 11566 Ἄν *supplevi* (Se F 25202) || 11569 τότε: πότε A || νὰ (*del faire* F 25205): ἄν A || 11573 Ἄιλι *delevi*.
- 11642 Κρότος μέγας ἠγέρθηκεν, ὁ χ λ α γ ω γ ί α μ ε γ ά λ η.
ὄχλαγωγία μεγάλη: ὄχλαλόγια μεγάλα A ὄχλος φωνές μεγάλες B.
- Ἴλιος ὁ πρῶτος βασιλεύς, ὅπου ἦτον Τρωανίτης,
ὅπου τὴν Τροίαν οἴκισε καὶ τὸν Ἴλιον ἐποίκε
- 11665 καὶ τὸ ὄνομά του ἔβαλεν, ἐν μιᾷ γὰρ ἡμέρα,
ὡς ἔκτιζε καὶ τὸν ναὸν τοῦτον τῆς Μινερούας,
— οὐκ ἦτον γὰρ ἐπάνωθεν ἀκόμη σ κ έ π α σ μ έ ν ο ς, —
ἦλθεν ἀπὲ τὸν οὐρανὸν φανερὰ καὶ πλατία
ἕναν σημεῖον φοβερόν, θαυμαστικόν, ὥραϊον.
- 11670 Ἡ Μινερούα τὸ ἔστειλε διὰ δύναμιν τῆς χώρας
νὰ μηδὲν εἶναι πώποτε εἰς φόβον οἱ ἐξόπι
κληρονομοῦντες βασιλεῖς, τὸ γένος του τοῦ Ἴλιου,
νὰ χάσουν τὸ βασίλειον ὥσῳτι ἐκεῖνο στέκει
ἀπ’ αὐτοῦ γὰρ ἐστάθηκε, δι’ ἀλήθειαν σᾶς τὸ λέγω.
- 11675 Ἐύλινον ἔναι ὀλότελα, οὐκ οἶδα δὲ τί ξύλον
...
Εἰς τὸν ναὸν ἐκάθισε τὴν καθαρὰν ἡμέραν,
εἰς τὸ πλέον ὑψηλότερον θυσιαστήριον ἀπάνου,
- 11679 ἐβλέποντά το ὄλοι τους: ἐκεῖσε πάντα σ τ έ κ ε ι.
- 11663 Ἴλος (*Ylus* F 25379): Ζῆλος A Νῆλος B || 11667 σκεπασμένος: σκε-
πασμένη A || 11671 οἱ: ἦ A || 11672 Ἴλου: ἦλου A || 11675 Ἐύλινον: πῆλινον A ||
11679 στέκει (*Onques puis ne fu remuēz* F 25401): στέκουν A.
- 11685 Καλὰ οἱ θεοὶ τὸ ἔταξαν ἀδτεῖνο νὰ φυλάγη:
ἀπ’ αὐτὸ τὸ Πελλάδιον φυλάσσεται ἢ πόλις.
...
Ὅττω πάντες πιστεύομεν, ἔχομεν εἰς ἐλπίδα
- 11690 ὅτι ἀπὸ τὴν χώραν μας τινὰς οὐ μὴ τὴν ἄρη,
...
11693 Ἄν τ ο ύ τ ο υ δέ οἱ Ἑλληγες ἐγένοντο κρατάρχαι,
ἔξω τὰ τεῖχη νὰ γενῆ τῆς καλοπύργου Τροίας...
- 11685 Καλὰ (*Bien* F 25410): Ἄλλὰ AC || 11690 μας: των C του A || 11693
Ἄν τούτου (*Mais, s'en* F 25420): ἐν τούτῳ AC.

- 11735 «Χιλιάδας εἶπαν ἑκατὸν φορτώματα σιτάριον
 νὰ τοὺς δίδουν κατὰ καιρὸν εἰς πλήρωσιν τοῦ <χρέους>.
 Τοῦτο ζητοῦν οἱ Ἕλληνες εἰς στανέο ὁποῦ δὲν [τὸ] θέλει.
 Ἦ τ τ τ μ ἔ ν ο ι εἶ μεθεν ἔ μ εἰς καὶ πλέον οὐκ ἠμποροῦμεν».
 Ἐθθέως ὁ Πρίαιμος πρὸς αὐτὸν ταῦτα ἀνταπεκρίθη :
- 11740 «Λοιπὸν πλέον οὐκ ἠμπορεῖ νὰ γένεται ἀπὸ τοῦτο.
 Ἄς συναχθοῦν τὰ πράγματα ὅθεν ἂν ἠμπορῆτε,
 καὶ πρὶν τοῦ νὰ τὰ δώσετε, ζητήσετε τοὺς ὄρκους...

11736 τοῦ : του A || χρέους supplevi || 11737 τὸ delevi || 11738 ἠττημένοι (*tant nos somes combatu | Que ne roons mais en avant F 25486-7*) : οἴτινες A || 11740 ἠμπορεῖ (*Ci n'a donc plus F 25488*) : ἠμπορῶ A.

Τὰ δῶρα τοὺς ἐβάλασιν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ.

- 11757 Πολλὰς φορὰς ἀνάφασι μετὰ μέγαλον φόβου,
 ἀλλὰ ποτὲ οὐκ ἠμπόρεσε νὰ ἀνάφη εἰς τὸ παράπαν,
 οὐδ' εἰς τὰ δῶρα ἔγγιξεν, ὡς ἔκαμνε τὸ πρῶτον.

11757 φορὰς (*Par maintes feiz F 25518*) : φο||A || 11759 οὐδ' εἰς (*Ne rien n'i arst ne n'i tocha | Si come il soleit faire avant F 25520-1*) : οὐδεὶς A.

Τοῦτα τὰ βλέπεις, ἤξευρε, τῆς χώρας μας τῆς Τροίας,
 ὅλα τὰ θέλουν Ἕλληνες καύσει, καταχαλάσει,
 νὰ μηδὲν μείνη ἐξ αὐτὰ λίθος γὰρ ἐπὶ λίθον.

- 11825 Καὶ ὅσοι ἐγλύσουν ἀπ' αὐτῆς ὅλοι τῆς ἐρημίας,
 θέλει εἶσθαι, ἐγνώριζε, <π τ ω χ ο ἰ> ἡμέρας τῆς ζωῆς τοὺς.

11826 θέλει metri gratia : θέλουν ACV || πτωχοὶ supplevi (*poures F 25627*).

- 11880 Οὐκ ἐνὶ βασιλεὺς οὐδεὶς νὰ μὴ τοῦ ἔλθῃ μερίδι
 μάρκους χρυσοῦς δις ἑκατὸν βυζαντιῶν ταλάντων
 καὶ ἄλλα τόσα γομάρια λαγαριστὸν ἀσήμην

11882 καὶ ἄλλα (*E autretant F 25713*) : ἀλλὰ AV.

Ἦ βουλή ἐσυνάχθηκεν, ὅλοι οἱ μεγαλοτέροι

- 11907 ἐστάθησαν τὴν αὔριον ἔξωθεν τῶν τειχίων :
 Ἦθελε νὰ ἐνὶ ἀφρόντιστος ὁ Πρίαιμος ἐκεῖσε.

11907 ἐστάθησαν (*Li granz conciles rassemble | A l'endemain defors les murs F 25744-5*) : εἰς τὰ τεῖχη A εἰς τοὺς τοίχους V, cf. 11952 *Eἰς ἐν ἄλῳν ἐστάθησαν οἱ Ἕλληνες οἱ πρόωτοι ACV (A l'endemain, sans plus targier, | Ont fait porter les saintuaires | Defors les murs, en une aires. | La sont aüné li Grezeis F 25810-13)* || 11908 ἐκεῖσε (*La F 25746*) : ἐκεῖνος ACV.

11943 Κηδεῖαν ἔσχε φοβερὴν, ὡς ἔπροεπεν ἐκεῖνης.

Κηδεῖαν (cf. F 25790-800) : Μηδῖαν A ὁ μηδῖαν C ἀμηδῖαν V.

Δύο θυσίας ἔποικαν, ἐμέρισαν εἰς δύο :

11973 ὄλοιο ὄσοι ὀμνύουν ἀνάμεσα ἐπέρονον τῶν θυσίων.

11973 ὄλοι (*tuit cil qui* F 25837) : εἰς AV om. C.

Ὁ Πρίαμος τοὺς Ἑλληνας παρακαλεῖ γνησίως
διὰ τὴν Ἑλένην τάχατε κακὸν νὰ μὴ τὴν ποίσουν·

11985 ἐπαινεῖν ἄρχεται πολλά μέγαν καλὸν ἐξ αὐτῆν.

11985 ἄρχεται : ἔρχεται AV ἐξέρχεται C.

Οἱ Ἑλληνες ἐξόρθωσαν καὶ ἐποίησαν τὸν ἵππον
εἰς τέσσαρας χοντροὺς τροχούς, φοβεροὺς ἐν μεγέθει,

12010 ἐσήκωσαν ἀπάνου τους τὴν μαλαγὴν τῆς τέχνης

12010 ἐσήκωσαν (*Ont sus levee* F 25898) : ἐσύεσαν AX ὀσίησαν C ὄσοι ἦσαν V.

12071 Τὰ κάτεργα ἐκινήσασιν, ἦκωσι καὶ τὰ λαίφη,
τρισχίλια λαμπρότατα ἐφάνησαν ἐξαίφνης.

12071 ἦκωσι¹ : εἴκοσι AX καὶ πάγονν V.

Τὸν Αἰνεῖαν ἐσκέφθηκεν ἡ βασίλισσα ταύτη·
φρονάζει : «Δήμει κακέ, σατανᾶ, δημηγέριτη,
ἐπάνω εἰς ὄσους πώποτε δημηγεροσίαν ἐκάμαν,
12195 πῶς ἡ καρδιά σου ἐβάσταξεν, ὀπόμενε ἡ ψυχὴ σου
καὶ ἐμπρὸς εἰς τὰ ὀμμάτια σου τὸν Πρίαμον ἐσφάζαν!»

12195 ὀπόμενε (*Come osastes co porpenser, | Ne com le poëz endurer* F 26167-8
cf. 12174 Καὶ πῶς νὰ τὸ ὀπόμενε ἡ ἀθλία τους καρδία) : ὀπομονῆν ACVX.

Ἐκ τὴν βουλὴν τους πώποτε κακὸν οὐδὲν σᾶς ἦλθεν,

12303 οὐδὲ ἐξεδουλεύασαι θάνατον, ὀυλοσύνην.

12303 δουλοσύνην (*N'ont deservi mort ne servage* F 26331) : δουλοσύνης ACVX.

12335 Ἐκεῖνος τὰς μαντείας του, τὴν τέχνην του γυρεύει
καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοὺς ἐσύναξε, ταῦτα τοὺς συντυχαίνει,
ὅτι ποτὲ ὀ κλύδωνας οὐ παύει τῆς θαλάσσης,
οὐδὲ σιγήση ὀ ἄνεμος, οὐ μὴ νὰ χαμηλώσῃ,
ἕως ὅτου τὰ Δυσικὰ πλάσματα δικαιωθοῦσιν

12340 καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως ἐκδικαιωθῆ ὀσαύτως.

12338 σιγήση ὀ ἄνεμος : ἀνέμου σίγησις ABCVX, cf. 12367 καὶ τὴν σιγὴν νὰ
δώσουσιν ἀνέμου καὶ θαλάσσης et 12439 δι' αὐτὴν ὀ κλύδων ὀ πολὺς οὐδὲν σιγίζει

1. Ὑποτακτικὴ ἀντὶ ὀριστικῆς, φαινόμενο ὄχι σπάνιο στὸ κείμενο τοῦ «Πολέμου», πρβλ. παραπάνω στ. 11364.

ἀκόμη || 12340 ἐκδικαιωθῆ ὡσαύτως (*Desci que les enfernaux Fures | Auveient eü lor dreitures | E l'ame d' Achillès vengeance* F 26393-5) : ἐκδίκησιν εἰς αὐτόν (αὐτα CV) ACVX ἐκδίκησιν νὰ ἐπάρη B.

Ἡ Πολυξένη, ἀηδισαμένη ἀπὸ τῆ σκληρότητα τῶν Ἑλλήνων ποὺ θέλουν νὰ τῆ θυσιάσουν, λέει πὼς δὲν θέλει πιά νὰ ζῆ :

12408 Τοῦτο <οὐ> θέλω, ἐγνώριζε, χωρὶς ἀντιλογίας,
νὰ ζήσω πλέον ἐξόπισθεν εἰς τέτοιαν πονοθλίψιν

12408 οὐ supplevi cf. 12422 γοργὸν ἄς ἔλθῃ ὁ θάνατος, πλέον νὰ ζῶ οὐ χρήζω

Πολλὰ εἶμαι χαιράμενη, ὅταν τὸ τέλος ἴδω,
καὶ ἐξ αὐτοὺς παρέρχομαι καὶ τῆς σφῶν συντροφίας :

12430 πολλὰ νὰ τὴν ἐκάκιζα τούτων τὴν συντροφίαν.

Ὁ Φθόνος τόσα ἐνέργησεν, ἐκεῖνος ὁποῦ τόσα
διὰ τὰ καλά μου ἐμαίνετον νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν.

12429 σφῶν (*d'eus* F 26530) : φῶν AV φono C || 12430 νὰ (*haisse* F 26531) : δὲ AX γὰρ CV || 12431 ἐκεῖνος (*Tant a or porchacié Envie, | Que de ma beauté se plaigneit* F 26532-3) : ἐκείνης ACVX.

Ἀπὸ τῆ θλίψις της γιὰ τὸν θάνατο τῆς Πολυξένης ἡ Ἐκάβη μα-
νιάζει καὶ προκαλεῖ τοὺς Ἕλληνας νὰ τῆ σκοτώσουν :

12458 Ἐδέσαν τὴν εὐγενικὴν ἐκ τὰ παλῖα πλειστάκις,
ἔξω τοῦ πόρτου ἀπόμακρα τὴν ἐλιθοβολῆσαν.

...

καὶ τὸν τόπον ὀνόμασαν Ἀγκρὲς καταρωμένον,
ἐπεὶ εἰς αὐτὴν ἰδιοθελῶς παρέδωκεν εἰς πότμον
χωρὶς τιμῆς καὶ δίκαιον, λέγει μας ἱστορία.

12465 Τοῦτο, εἶπαν ἐξόπισθεν, ἰδιοθελῶς ἐγίνη,
τρελὴν διὰ νὰ τὴν ἔχωσι καὶ θάνατον νὰ λάβῃ.

12458 παλῖα (*a forz peus la firent leier* F 26568) : μαλλία ACVX || 12463 ἐπεὶ
εἰσαυτὴν ἰδιοθελῶς (cf. F 26573-8) : ὁ (ἄ CX) λέγεται διοθελῶς (-λής CV) ACVX.

Τὴν Διομήδειαν, φημί, τούτου τὴν θυγατέρα,
<δι> ἦντινα Πολάβος γὰρ ἔσχεε πολλὰ ἄχτα

12556 Διομήδειαν (*Diomedean* F 26837) : Διομήδα C Διομήδου A Διομήδ^δ X ||
12557 δι' supplevi || ἦντινα : ἄντινα AC || πολλὰ ἄχτα (*Dont Patroclus [Polibus app.]
traist maint ahan* F 26838) : πολλὰ ἔτη A πόληέτη C.

Κυτάριον τὸν βασιλέα ἐνίκησε τελείως,
12570 ἀφ' οὗ εἶχε βυζάντια ἀμάξας τρεῖς ἐκχεείλους
καὶ τέτοια χαρίσματα πλέα ἀκριβοτέρω,

<ὄν> καὶ τὰ πλέον μικρότερα χιλίων μάρκων ἀξιάζουιν.

12569 *Κυτάριον* : *Νυτάριον* A *Ουτάριον* C || 12570 ἀφ' οὗ : ὅπου AC || τρεῖς ἐκχειλούς : δισχιλίους AC || 12572 ὄν supplevi || ἀξιάζουιν : ἀξιάζει AC (de toto loco cf. F 26853-6 *Il conquist le rei de Citare, | Dont il ot de besanz trei charre | E d'au-tres dons, al plus eschars, | Qui valeient dis mile mars*).

12580 Ἄστρουβουβάνη τὴν λαμπρὰν τοῦ Κρόσου θυγατέρα,
ἤγαγεν ὁ πανεύγενος ἐκεῖνος Ἀχιλλέας.
Οὐδὲν ἐδούλευσε ποτὲ πλάνουσ λόγους καὶ φόνους
ἀλλὰ μὲ ἀληθῆ πόλεμον ἐκέρδισε τοὺς πάντας.

12580 *Κρόσου* (*Crisès* F 26869) : *Κρίου* AC || 12582 *πλάνους λόγους* (*Ne ser-veit pas de lobes traire* F 26871 cf. infra 12612 et 12675) : *πλανήτας τε* A *πλανήτην* τὰς C.

Ὁ Αἴας ἐπαινεῖ τὴ λεβεντιὰ τοῦ σκοτωμένου Ἀχιλλέα καὶ ψέγει τὴν πονηριὰ τοῦ Ὀδυσσεά :

12605 Καὶ διὰ τὸ κέρδος τὸ πολὺ ὅπου ἤφερον ἐτότε,
μᾶς ἐποίησαν Ἕλληνες τόσα τιμὴν μεγάλην,
ὅτι μὲ δάφνες ἀνθιστὲς καὶ μὲ τὲς βαλσαμίες
μᾶς ἔστειψαν, ἐτίμησαν ἐβλέποντά μας ὄλοι.
Οὐδὲν ἦτον τόσα χοντροὺς εἰς ὄλον τὸ φουσαῖτον,

12610 ὅπου τοῦ ἐποίησαν πώποτε τόσην τιμὴν μεγάλην.
Τοῦτην τὴν δόξαν καὶ τιμὴν, ἦν εἶχε, καὶ τὸ φουῖμος,
ἀλλέως τὰ ἐκέρδισαμεν παρὰ μὲ πλάνουσ τρόπους
καὶ παρὰ γλώσσας λιγυσμῶν, ἀτίμων ἐμπαυγμάτων,
οὐδὲ μὲ ψεύδη κὰν ποσῶς πάσης κατηγορίας.

12615 Ἐεὐρεῖ Ἀγαμέμνων, ὃν ὄρω ἐνταῦθα σιγημένον,
ὅπου γίνεται τάχατε ἄλαλος, οὐδὲν λέγει:
[ὅτι] ἐκείνην <μὲ> τὸ καθαρὸν, ὑπέρλαμπρον ἀσούπι,
Ἄστρίμεναν τὴν ἔμνοστην, τοῦ Κρόσου θυγατέρα,
τοῦ ἔδωκε δι' ἀγάπησιν ὁ λαμπρὸς Ἀχιλλέας,

12620 καὶ ἐχρεώσται διὰ χάριταν μεγάλην νὰ τοῦ ἔχη.

...

Ἴπποδαμείαν τὴν λαμπρὴν καὶ τὴν Διομηδεῖαν

12624 ἐκράτησε διὰ λόγου του κοῖνοβουλῆ τῶν πάντων

...

12626 Ὁ Κρόσος τοίνυν, ὁ σοφὸς ὁ γέρον, ὅπου ἐθλίβη
διὰ τὴν καλὴν, πανέμνοστην, ὠραίαν του θυγατέρα,

...

φορεμένος τὰ ἱερὰ τῆς πίστεως ἐκείνου

12630 οὕτως ἦλθεν εἰς Ἑλληνας, ζητᾶ τὴν θυγατέρα.

12608 μᾶς ἔστρεψαν (*Nos coroneperit* F 26905) : τὰς ἔστρεψαν ACX || 12609 χοντρὸς : χοντρὸν ACX || 12611 Τούτην (*Ceste pompe, ceste victoire | E ceste honor e ceste gloire* F 26909-10) : τούτου ACX || 12612 πλάνους (*hontos decevement* F 26912) : πλάνον AC πλάῃ X || 12613 λιγνσμῶν : λογισμῶν ACX || ἀτίμων ἐμπαυγμάτων : ἀτύχων παιγνιδίων ACX, cf. 12674-5 ἐκ τὰς αἰσχρολογίας σας, τὰς ὕβρεομιλλας, | τὰς ὕβρεις, τὰ ἐμπαύγματα καὶ πλάνους ἀπιστίας, et 12699-701 καλὸν οὐκ ἐξέβηκε ποτὲ ἢ πιστοσύνης λόγος | ἀπέσω ἀπὸ τὸ στόμα σου, ἀλλὰ ὕβρεις, φλυαρία, | δημηγεροσίας ἐμπαύγματα καὶ πλάνη ψευδοσύνης || 12615 Ξεύρει (*Set* F 26917) : εὐρει AX κύρη C || ὄν (*que ci vei* F 26915) : ὡς AX om. C || 12616 ἄλαλος : ἀλλ' ἄλλος X ἀλλὰ ἄλλος AC || οὐδὲν (*Qui si en estait mu e quei* F 26916) : οὐ C ὁποῦ AX || 12617 ὅτι delevi || ἐκείνην : ἐκείνης ACX || μὲ supplevi (*Quar cele o la gente facon* F 26918) || 12620 ἐχρεώσται (*deist* F 26922) : χρεωσται ACX || 12624 κοινοβουλῆ (*par l'oitrei* F 26928) : κοινοβουλή ACX || 12626 ὁποῦ ἐθλίβη (*qui fu destreiz* F 26932) : ὁ πρεσβύτης ACX || 12629 ἐκείνου (*ses reliques* F 26936) : ἐκείνων ACX.

Ἦς τὸ ἦκουσαν οἱ ἅπαντες, θυμώνονται τοῦ λόγου,
ἔλμα χιλιάδες εἴκοσι ἐδέσαμεν αὐτίκα
καὶ ἂν εἶχε λείπει Ἀχιλλεύς, ἐσφαζόμεθαι ἀλλήλως.
Ἄλλ' εἶχε λύπην ὁ λαμπρὸς τάχα διὰ τὸν λαὸν του,

12665 καὶ διὰ τὸν ἕτερον λαὸν τὸ ἐσυνέκρινε οὕτως :
κάλλιον νὰ στρέψη ἐξόπισθεν τὴν κόρη, νὰ τὴν δώσει,
παρὰ νὰ γένη θρηνηκὸν, ζημία τοῦ φουσάτου.
Καὶ ἀνορεξίαν τὴν ἐποίκων τέτοιον μεγάλου ἀνθρώπου,
ὁποῦ μόνον ἂν ἤθελεν, ὅλα ἐν νὰ ἐγινέτον.

12662 ἐδέσαμεν (*vint mil heaumes en lasames* F 26978) : ἐθέσαμεν C ἐθέσαμεν AX || 12664 Ἄλλ' : ἂν C || 12669 ὅλα ἐν (*Tot fust à un* F 26991) : ὅλον ACX.

12680 Καὶ ἐσεῖς καλὰ σιγήσετε ταύτας τὰς συντυχίας
καὶ ἀπὸ τέτοια τὰ ἦκουσα ἄσχημα ἐδῶ νὰ εἰποῦσι.
Διὰ νὰ κάμης συμβίβασιν ἀπὸ τοὺς δύο τούτους,
οὐδὲν ποτὲ σου ἐβάλληκες εἰς μεγάλον γομάριν.

Καλλιότερον ἢ γάπησες τὴν ἀσυμβίβασίαν

12685 παρὰ καλὰ θελήματα, συμβίβασιν, ἀγάπην.
Ἐγὼ γὰρ τὴν ἐρεύνησα, ἐγύρευσα πολλάκις,
πολλὰ ἐπαρακάλεσα Κρούσον τὸν ἱερέα,
ὅτι τὴν θυγατέρα του ἔστρεψεν ἐξοπίσω,
καὶ μεθόστις τὴν ἔστρεψεν, ἐχάρη ὁ Ἀγαμέμνων,

12690 ὅτι τὴν κόρη ἐδωκε τὴν εὐμορφοπλασμένην.
Καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοὺς ἐμοὺς καὶ ἀπὸ τὴν συμβουλήν μου
ὁμωσεν ὁ πανεύγενος ὄρκον ὁ Ἀγαμέμνων,
ὅτι ποτὲ οὐκ ἔγγιξε σαρκικὰ πρὸς τὴν κόρη.

12682 κάμης : κάμη AX κάμωμεν C || τοὺς δύο τούτους (*d'eus dous* F 27005) :

τὰς δύο τρέβας ACX || 12684 ἠγάπησες (amiēz F 27007) : ἠγάπησα ACX || 12689 ἐχάρη ὁ Ἀγαμέμνων (cf. F 27012-16 *Par mon fait e par ma priere | A Agamemnon la rendi, | E quant jo Ven revī saisi, | Si li fis rendre maintenant | La belle o le cors avenant*) : ἐποίηεν (-καν C) Ἀχιλλέα (-έαν C) ACX || 12692 alt. ὁ : τοῦ ACX.

Τοῦτο δὲ λέγει ὁ Διτῆς ὁποῦ τὸ εἶδε ἀτός του,
12712 ὅτι ποτὲ οὐκ ἐσόντυχε τόσην ἀλαζονείαν.

12712 ἐσόντυχε : ἐσόντυχαν ACX.

Ἀπὸ κάτω τοῦ οὐρανοῦ πράγμα τίποτε οὐκ ἔνι
12745 ὁποῦ νὰ τοῦ εἶπε τίποτε ἀντίλογον κανένας,
νὰ μηδὲν τὸν ἀπέκτεινε μὲ τὰς ἰδίας χειράς.

12745 κανένας : κανένα AX κανέαν C.

12789 Εἰς ἓνα ἀρκλίτσι εὐγενικὸν ξενοχάραγον τέχνης
ἀρκλίτσι : ἀσκλίτσι AX -τιν C.

ἽΟλοι εἶπαν ὅτι πρότερον τῆς μάχης θνησίσι Αἶα
12800 ἄν εἶχε γένει, ἤξευρε, καὶ νὰ τὸν εἶχαν χάσει,
τίποτε οὐδὲν ἐγίνετον, φόβον <οἶ> ἀπέσω οὐκ εἶχαν.

12799 θνησίσι Αἶα (s'il fust morz premierement F 27150) : ἽΟ Δυσσέας ACX ||
12800 χάσει (s'il l'eüssent avant perdu F 27155) : χώσει AC χώσουν X || 12801 οἶ
supplevi.

Εἰς φύλαξιν ἐπάφηκε [τῆν] Πελλάδα Διομήδους,
τοῦ φίλου του τοῦ γνήσιου, τοῦ κάλλιον του συντρόφου·
12815 τοῦτο οὐδὲν ἐπίστευεν ἐκείνου νὰ τὸ ἐπάρουν·
οὐχὶ δι' αὐτὸν ὅτι ἄφοβος οὐκ ἦτον Διομήδης,
ἐπεὶ τὴν νύκταν ἔκαμνε νὰ τὸν ἔχουν φυλάσσειν
τριακόσιοι < . . . . . >
ἽΟμοίως οἶ> πλεότεροι τὰ κάμνουν τοῦ φουσαίου.

12813 τὴν delevi || 12815 ἐπάρουν (*Ne dotot pas qu'il l'envaissent | Ne que par force li tolissent F 27176-7*) : ἐπάρη AC || 12818 τριακόσιοι : τριακοσίων AC || lacunam suspicatus sum, cf. F 27177-81 *Por quant n'ert il pas si seürs | Que, quant li cieus esteit oscurs, | N'eüst treis cenx vassaus armez, | Chascune nuit, lez ses costez, | A lui garder com lor seignor* || 12819 ἽΟμοίως οἶ supplevi (*Autretel refont li plusor F 27182*).

12834 Ἀπὸ δὲ τοῦ σκοτώματος τοῦ κράτιστου Πριάμου
κράτιστου (*del rei Priant F 27201*) : κράτους τοῦ AC.

12838 Ἀπόλλωνας ἐκδίκησιν ἔκρινε διὰ νὰ ἐπάρη,
διατὶ τὸ θυσιαστήριον καθύβρισαν αἱμάτων.

12838 ἐπάρη (*Que il sera mout bien vengiez F 27204*) : ἐπάρουν AC.

Ἄ βασιλεὺς Ὀϊλεος Αἴας κακῶς τὸ ἐπῆρεν :

12845 οὐ μὴ νὰ ἐγλύσῃ μετ' αὐτούς, ἢ θεὰ τὸ ὀρίζει,
ὀποῦ τὴν ἐξεδύσασιν, ἐκούρσευσαν, ὑβρίσαν,
καὶ ἄλλοι πολλοὶ νὰ πάθουσι καὶ νὰ φοβερισθοῦσιν.

...

12850 Πολλοὺς εἰς τρόμον ἔβαλε, μέγαν φόβον ἔχουν.

12846 ἐξεδύσασιν : ἐξεδήσασιν AC || 12850 Πολλοὺς (a mainz en mist F 27221) :
πολλὰ AC.

Τὸν Πύρρον τὸν πανέμνοστον μὲ πᾶσαν γλυκοσύνην
παρακαλεῖ Ἐλένιος, υἱὸς ὁ τοῦ Πριάμου,

12880 τὰ δύο τέκνα τοῦ ζητᾷ Ἐκτόρου νὰ τοῦ δώσῃ.

...

12885 Τόσον δὲ παρεκάλεσε βασιλεῖς ἄρχοντές τε,
ἕως οὗ τὰ δύο ἔστρεφεν ἐκεῖνος μετὰ χάριν.

12886 ἕως οὗ (Que il li rendi ambedous F 27271) : ἀφοῦ AC.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Αἴαντα, ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος βλέ-
πουν πῶς δὲν μποροῦν πιά νὰ ζήσουν (νὰ διάγωσιν) μὲ τοὺς ἄλλους Ἑλ-
ληνες καὶ ζητοῦν τὴν ἄδεια νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Τρωάδα :

Πρότερον τέλος τοῦ μηνὸς εἶδαν οὐκ ἠμποροῦσιν
ἀλλέως νὰ διάγωσι διὰ νὰ ἐγλυτώσουν
ἄλλην εἰρήνην κὰν ποσῶς οὐκ ἠμποροῦν κερδάναι.

12915 Ὅλους ἐπαρεκάλεσαν ἀπολογία νὰ δώσουν
νὰ ὑπάγουν νὰ χωρίσουσι παρὰ νὰ τοὺς σκοτώσουν.
Καλὰ ἔχουσι τὴν ἀφορμὴν μετ' αὐτοὺς νὰ μὴ στέκουν
μῆτε ἐνομοῦ νὰ διάγωσιν ὡς ἄπιστοι τῶν ὄλων.

Ἐμπρὸς παρὰ νὰ λάβουσι συμπάθειαν νὰ ὑπαγαίνουν,
12920 εἶχασιν τὰ καρᾶβια τοὺς καλὰ ὄλα ἐξορθωμένα :
τίποτε οὐδὲν τοὺς ἔλειπε, μόνον ἄδεια νὰ ὑπαγαίνουν.

12913 νὰ διάγωσι cf. infra 12918 (qu'o eus ne la guarraient F 27297) : νὰ
διάβωσιν C διὰ νὰ διαβάσουσιν ἀλλέως A || 12915 ἐπαρεκάλεσαν : ἐπαρεκάλεσεν C -λεσα
A || 12916 νὰ τοὺς σκοτώσουν : τοὺς θανατώσουν AC || 12921 ἄδεια : διὰ AC.

Ἄ Αἰνείας προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τοὺς Τρῶες νὰ φύγουν μαζί του
στὰ ξένα : κύριο ἐπιχείρημά του εἶναι πῶς οἱ Ἑλληνες ἔσφαξαν ὄλους
τοὺς ἀρχηγούς τῶν Τρώων :

12970 <Σέ> ὄλους τοὺς συγγενοτητάς καὶ συμπονοπασχίτας,
πρὸς αὐτούς νὰ εἶμαι σύντροφος γλυκύτατος, πρᾶεός.

Ὅσοι δὲ πάλιν θέλουσι νὰ μείνουσιν ἐνταῦθα,

ἀπὸ τὸ μέρος, ἤξευρε, τοῦ γένους Δαρδανίδου,
οὐ μὴν ἄφηκαν Ἕλληνες τινὰς νὰ τοὺς δεσπόζη.

12970 Σε *supplevi* || 12974 μὴν ἀφήκαν : μὴ ναφήκων AC, cf. F 27382-4.

13020 Τὰ κάτεργα ἐκίνησαν, ἐπῆραν ὅ,τι ἂν εἶχαν,
καὶ πλέον οὐδὲν ὀμώσασι νὰ ἰδοῦσι τὴν Τρωάδα.
Μετὰ μεγάλης τῆς χολῆς, μετὰ πολλῆς πικρίας
ὑπάγουσι σ' ἐρριζικὸν ὕπου καὶ ὡς τοὺς ῥάφη.

13023 καὶ ὡς (*Quel part ques vneut mener Fortune F 27456*) : καιρὸς AC.

Εἰς στανέο καὶ δυναστικῶς στρέφονται εἰς τὸ πόρτον,
13032 οὐδὲ ἤξεύρουσι τί νὰ γενοῦν, πῶς νὰ συμβουλευθοῦσιν.

13032 οὐδὲ : οὐδὲν AC.

13039 ἕως χιλίους ἂν ἔτρεχε χρόνους ὁ κόσμος ὅλος
ἂν ἔτρεχε : ἀνέτρεχον AC.

13045 Εἰς τέρμενον ἐνὸς μηνὸς ἔκτισαν τέτοιαν χώραν,
ὅτι εἶχεν ὄρεξιν τινὰς πολλὰ νὰ τὴν ἐβλέπη,
περικλεισμένην μάρμαρον, εἰς ὕψος ἐπηρμένην.

13047 *περικλεισμένην* . . . ἐπηρμένην (*Close de marbre F 27489*) : *περικλεισμέ-*
νον (*περικεκλ- A*) . . . ἐπηρμένον AC.

Ἀπὸ τὴν τόσῃν φρόνεσιν τὴν εἶχεν Ἀθηνόρῃς,
κάμνει τον <ὁ> αὐτοκράτορας καὶ βασιλεὺς τοῦ
τόπου

— Ὁ Ἰνδίων τὸν ἔλεγον, εὐγενικός, ἀνδρεῖος, —

13060 φίλον, δεσπότην, κόριον ἠγάπησέ τον τόσα,
πρίγκιπα τὸν ἐποίησε καὶ πάντων ἡγεμόνα
ὄσων εἰσπεριείχετο ἢ τούτου βασιλεία.

13058 ὁ *supplevi* || αὐτοκράτορας : -ρα AC || βασιλεὺς (*Celui cui tot le regne*
apert F 27512) : βασιλεὺς C βασιλεία A || 13059 Ὁ Ἰνδίων (*Apelez ert Oënidus F 27513*) :
ἰ Ἰνδίων C ὡς ἰδιόν A || εὐγενικός, ἀνδρεῖος : εὐγενικόν, ἀνδρεῖον AC || 13062 ὄσων :
ὄσον AC.

13067 Πάντες στον κόσμον λέγασιν περὶ Ἀθηνορίδους,
καὶ ἀπὸ τὴν παίδεσιν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τὴν φρονέσιν του.

13067 Πάντες στον : ἐκ τὸν AC.

13146 Οὐ μὴ νὰ ἠμπόρσεε τινὰς τὸν δύσμοιρον νὰ γράψη,

ὄσῃν ὄχλησιν ἔκαμνε καὶ θλίψιν ὁ λαός του.

13153 *Πολλῶν ἐπόνει, ἤξευρε, διατὶ ἐκαταγγέλθη*

13146 τὸν δύσμοιρον: τὸ δῆμηρον AC || 13153 ἐκαταγγέλθη (*est acusez F 27783*): ἐκαταγελάσθη AC.

Οὕτως ἤξευρε ὁ Δυσσεὺς νὰ ἔχη σκεπασθῆναι,

13195 ὅτι <εἰς> τὸ ἀποχαιρέτισμαν εὐχαριστᾶ τον πλεῖστα,
εὐχαριστίας τὸν ἔλεγε καὶ χάριτας γνωρίζει.

<Εἰς> τοῦτο ἐπαρομοιάζεν ὁ κροφοδημηγέρτης

<οὐ> πρὸς [τὸν] κύνα τὸν κάκιστον, ἀλλὰ τῷ κοροκο-
[δεῖλω,

ὄστις, ἂν πιάση μέροπα, ὄλον καταβιβρώσκει.

13195 εἰς *supplevi* || 13197 Εἰς *supplevi* || 13198 οὐ *supplevi* || τὸν *delevi* ||
κοροκοδεῖλω: κοροκοδεῖλ^λ C κοροκοδεῖω A.

Ἄ Παλαμῆδης τίποτε ἐξ αὐτο οὐδὲν σκοπίζει,

13213 οὐδὲ φοβᾶται τίποτε, οὐδ' ὀλιγοπιστεῖ το

13212 αὐτο: αὐτον C αὐτόν A || 13213 οὐδὲ: οὐδὲν AC || οὐδ' ὀλιγοπιστεῖ το
(*ne nel mescreit F 27828*): οὐδ' ὀλογοπιστεῖται C οὐδὲ δειλοπιστεῖ το A.

Ἐκείνη θέλει ἔσεσθαι δέσποινα, βασιλεία·

ἔσεναν νὰ διώξουσι, ξένην σὲ θέλει κάμει

ἀπὸ τὴν βασιλείαν σου καὶ αὐτοκρατορίαν,

13304 ἐπεὶ μαντάτα ἤκουσεν ἀπὸ ἐσὲν τοιάδε

...

Λοιπὸν βλέπε καὶ σκόπιζε τοιαύτην βουλήν νὰ ἐπάρης,

μῆπως πολλάκις εὐρεθῆς ἄτυχη, γελασμένη,

13310 ἀλλοῦ δὲ ἀπὲ τὴν χώραν σου, ἐξῶθεν χωρισμένη.

13304 ἐσὲν (*Novelas ra de vos oies | Bien estranges e es'creies F 27957-8*):
ἐμὲν A || 13309 ἄτυχη: ἂν τύχη A || 13310 ἀλλοῦ δὲ: ἀλλ' οὐδὲ A.

Καθὼς δὲ λέγει ὁ Διτῆς περὶ τῆς Αἰγιάλης,

τοῦ βασιλέως εὐρίσκετον θυγάτηρ Πολυνεῖκου

13320 καὶ πάλιν ἀπὸ θυγατρὸς τοῦ βασιλέως Ἄδράστον

13318 δὲ: σὲ A || 13320 Ἄδράστον: Ἄδράστον A.

Ὅταν γὰρ ὑπαγαίνασιν, εἴχασιν τόσα πλεύσει,

ἠθέλησαν, εὐφράνησαν, ὅτι εἰς τὴν Εὐβονίαν

ἐκείσε νὰ πεζεύσουσι, νὰ περιαναπαυθοῦσιν.

ἼΑλλὰ τῆς γῆς ὁ βασιλεύς, Θέλεφος ἐλεγέτον,
13330 ἐκείνος τῶν ἀντίτεινεν, ὅσον καὶ ἂν ἤμπόρει...

13327 ἐφφράθησαν (*il lor plot e vint a gré* F 27996): ἐφάνθησαν A || 13330 τῶν (*La lor vea* F 28001): τὸν A.

13340 Οἱ φίλοι του, οἱ γείτονες, οἱ καλοθελητές του
καλοθελητές (*bienvoillanti* F 28015): κακοθελητές A.

ἼΑπ' αὐτήν εἶχε γὰρ υἱὸν οὗτος ὁ Ἄγαμέμνων
πολλὰ καλόν, πανεύμορφον, παράξενον εἰς πλάσιν
13353 ἀφῆλικος ἐτύγχανεν, Ὀρέστης ἐλεγέτον.

13353 ἀφήλικος (*Cist ert petit ne guaires granz* F 28078): ὀφήλικας A.

ἼΑν γὰρ κρατάρχης εἰς αὐτὸν Αἰγίστιος ἐγένη,
ποτέ του μεγάλότερος ὁ παῖς οὐκ ἐγενέτον.
Τοῦτον οὐδὲν ὑπέμεινε Ζαλτάβιος νὰ γένη:

Εἰς τὴν Κόρωθον ἔφθασεν, ἐκεῖ τὸν παῖδα κοῦβει,
13360 διὰ δὲ τὸν δεσπότην του θοῖνον μέγαν ἐποίει,
τὸ πῶς τὸν ἐσκοτώσασι. Τὸν φυσικόν του κύρη
μετὰ θλίψεως ὦ! τῆς πολλῆς <τῶ> βασιλεῖ ἐδῶκε
νὰ τὸν φυλάξῃ ἀκριβὰ καὶ νὰ τὸν ἀναθρέψῃ,
ὥσπου καὶ τοῦ στέμματος τὸν ποιήσῃ κληρονόμον

13365 τοῦ τοῦ πατρὸς τοῦ εὐγενοῦς, ἔνθα τὴν ρίζαν εἶχεν.
ἼΟ βασιλεὺς Ἰνδομενεὺς μετὰ χαρᾶς μεγάλης
τὸν παῖδα ἐπαρέλαβεν, ὅπως τὸν ἀναθρέψῃ.

13356 ἼΑν (*Quar, s' Egistus* F 28083): ἼΟ A || 13357 μεγαλύτερος: -ρον A ||
13362 ὦ: ὁ A || τῶ supplevi || 13363 τὸν... τὸν: τὸ... τὸ A || 13365 τοῦ τοῦ:
τὸν τοῦ A.

ἼΟ Αἰγίστος ὡς ἤκουσε ταύτας τὰς ἀγγελίας
μετὰ καὶ ξενοχάραγος φθάνει καβαλαρίους:
νὰ συμμαχήσῃ ἔθεε, τῆς πόλεως νὰ βοηθήσῃ.

13445 ἼΑλλὰ κακὰ ἐφυλάχθηκεν, ὡς ἔδειξε τὸ τέλος,
ἐπεὶ ἼΟρέστης ἔβαλε φύλαξιν εἰς τὸν δρόμον
ἐγκρούματα τὸν ἐπικεν ἀπὸ καλοὺς στρατιώτας:
πόλεμον τοὺς ἐδώκασιν, ὅλους τοὺς ἐτροπεῦσαν.
ἼἘφερον καὶ τὸν Αἰγίστον τὰς χεῖρας δεδεμένον.

13444 ἔθεε (*veneit socorre la cité* F 28381): ἔθειον A || 13447 ἐποίειν (*Orestès
li ot bastiz | Aguaziz* F 28383-4): ἐποίειν A || 13448 τοὺς... ὅλους τοὺς: τὸν...
ὄλον τὸν A, cf. F 28388-90 *Trestoz les pristrent. | Ocis en ont e detrenchié | Bien les
dous parz o la meitié.*

Ἐκεῖ καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος κατέμαθε τὸν φόνον
13465 καὶ πῶς τὴν ἐξεκδίκησιν ἐπῆρεν ὁ Ὅρέστης.

13465 ἐξεκδίκησιν : ἐκδίκησιν Α.

13480 Ἐκεῖσε πόλιν ἔκτισε, Σαλάμινον τὸ λέγουν,
τείχη ἔποιε φοβερά, τινὰν οὐδὲν φοβάται.
Λέγει καὶ πῶς τὸν Σάναπον, τὸν ἀρχικόμην τούτου,
εἰς τὸν λιμένα κάτωθεν ὄφρις κατέδακέ τον
καὶ τοῦ ζῆν ἀπεστέρησεν, ὅπου πολλὰ τὸν ἔχρην.

13480 πόλιν (*La ot une cité fondée* F 28447) : πάλιν Α || 13482 Σάναπον (*Canopus* F 28452 *Sanarus* app.) : Σάνατον Α || τούτου (*son marinier* F *ibid.*) : τούτον Α || 13483 κάτωθεν Α : an κατευθὺς (*dreit a l'arivement d'un port* F 28454) ?

Ὅρέστης εἶχεν ἀδελφήν, θυγατέρα Αἰγίστου,
13526 ἀπὸ δὲ τὴν μητέρα του ἦταν ἀκόμη κόρη.

13526 ἀκόμη κόρη (*une pucele* F 28525) : ἀκόμ ἢ κόρη Α.

Ὁ βασιλεὺς Μενέλαος εἶχε μίαν θυγατέρα
ἐκ τὴν Ἑλένην, πρότερον ἐτῶν δύο ὑπῆρχεν,
13540 ὅποταν [ὁ] Πάρις ἤρπαξεν Ἑλένην ἀπὸ Σπάρτης.

13539 ἐτῶν (*Dous ans avant que fust tolue* F 28542) : ἐκ τῶν Α || 13540 ὁ *delevi*.

13550 Εἰς γὰρ ἐκεῖνον τὸν καιρόν, ἐξόπισθεν ὀλίγον,
εἰς Κρήτην ἐκατέλαβεν ὁ φρόνιμος Δυσσέας
ἔνδον εἰς δύο κάτεργα, ἦσασι μαρκατάντων :
εἰς βυζάντια ἑκατὸν τὰ εἶχε καὶ ρογεύσει.
Τὰ γὰρ ἴδια κάτεργα ὅλα τὰ εἶχε χάσει,
13555 τὰ μὲν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὰ δὲ ἄλλα ἐπῆραν ἄλλοι.

...

Πολλὰ τὸν ἐσκανδάλισαν, πολλὰ τὸν ἐζημιῶσαν
13560 οἱ συγγενεῖς τοῦ θαυμαστοῦ Αἴα τοῦ Τελαμώνος.
Ἐπίασαν, ἐκουρσεῦσαν τον...

13555 δὲ ἄλλα ἐπῆραν (*Par force li erent tolues* F 28554, cf. *infra* 13561, 13596 ἀπῆραν, 13604 ἐπήρασαν) : ἐβάλαν (ἐβαλαν Α) πάλιν ΑV.

13575 Ἰνδομενεὺς ὁ θαυμαστὸς τῆς Κρήτης βασιλέας,
ὡς εἶδε τὸ παράξενον πρᾶγμα πρὸς τὸν Δυσσέα,
τὸ πῶς ἦλθεν οὕτως πτωχὸς καὶ πένητας παντοίως,
ἠρώτησέ τον πῶς ἦτον καὶ πῶς αὐτὸ ὑπέστη,

ὁποῦ ἦτον τόσα πλούσιος καὶ ἀπὸ καλοὺς συντροφούς·
 13580 τὰ κάτεργα [τ ο υ] ποῦ ἐχάθησαν καὶ τὸ τόσον χρυσᾶφιν ;
 Εἶπεν : « Ἐφὸν ἐξέβημεν ἐκ τὴν δολίαν Τροίαν,
 ἤλθαμεν καὶ ἀποσώσαμεν πρότερον εἰς τὴν Σμύρνην.
 Καλὰ μᾶς ἀποδέχθησαν, κακὸν οὐδὲν μᾶς ἐποϊκαν

...

13586 τίποτε οὐδὲν μᾶς ἔποικαν ἀνορεξίαν κἄν ὄλως.

13580 του *delevi* || ἐχάθησαν (*tote perie* F 28589) : ἔδωκαν AV ἔδωκεν C ||
 13581 ἐξέβημεν : ἐξέβηκεν ACV || 13583 ἐποϊκαν : εἶπαν ACV, cf. *infra* 13586 et
 F 28602-4.

13591 Εἰς τὴν Ζήλικον ἤλθαμεν, κακὰ μᾶς ἀπλικεῦσε
 τὸ μελλόμενον, ἤξευρε, τῆς ἀσυστάτου τύχης.

13591 ἀπλικεῦσε : ἀπλικεῦσαν ACV.

13682 Μεγάλην εἶχε χάριταν, ἤξευρε, τὸν Δυσσέα.

τὸν Δυσσέα (*mout grant gré l'en sot* F 28674) : ὁ Δυσσέας ACV.

Ὁ τόπος εἶχε δέσποινες, βασίλισσες γὰρ δύο,
 τινὰς πλέον εὐμορφότερες οὐκ ἤξευρε στὸν κόσμον
 13650 εἰς εὐμορφάδα, πλοῦτος οὐν, εἰς τὴν εὐήμερίαν.
 Τὴν μίαν Κίρκην ἔλεγαν, Καλίξην δὲ τὴν ἄλλην.
 Αὐθέντας οὐδὲν εἶχασιν, <νύκταν δὲ καὶ ἡμέραν>
 ὀφείνασιν οὐδὲ εἶχασιν ἄλλην προῶξιν νὰ κάμουν.

13652 pr. A (*Qu'eles n'aveient pas seignors* F 28714) || νύκταν δὲ καὶ ἡμέραν
supplevi || 13653 ὀφείνασιν οὐδὲ εἶχασιν pr. CV : om. A || ὀφείνασιν : ἐφένασιν V ἀφέν-
 ρασιν C om. A || νὰ κάμουν CV : ἐκάμναν A.

Οἱ γραφές ἄλλην προῶξιν ἐκάμναν A νὰ κάμουν CV εἶναι ἀκατανόη-
 τες. Πρέπει νὰ ὑποθέσουμε πὼς τὸ ἀρχέτυπο τοῦ ἐλληνικοῦ κειμένου πα-
 ρουσιάζει ἐδῶ ἓνα χάσμα γιὰ τὸ ὁποῖο τὸ γαλλικὸ κείμενο δὲν μᾶς προσ-
 φέρει καμιὰ βοήθεια. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά οἱ γραφές ἐφένασιν V ἀφένασιν
 C εἶναι παράξενες ὡς *variae lectiones* τῆς γραφῆς αὐθέντας τοῦ A, τῆς
 ὁποίας τὴ γνησιότητα ἐγγυᾶται τὸ F 28714. Πρέπει λοιπὸν νὰ ὑποθέ-
 σουμε ὅτι ὁ A ἔκανε ἓνα πῆδημα ἀπὸ ὅμοιο σὲ ὅμοιο (εἶχασιν-εἶχασιν)
 καὶ προσάρμοσε συντακτικὰ τὸ νὰ κάμουν σὲ ἐκάμναν, ἐνῶ ἡ κοινὴ πηγὴ
 τῶν CV πῆδησε ἀπλῶς τὸν στίχο 13652. Δύο ἀντιρρήσεις προβάλλουν,
 πού ὅμως δὲν εἶναι ἀξεπέραστες : 1) πρέπει νὰ ὑποθέσουμε σύμπτωση
 λάθους δύο διαφορετικῶν γραφῶν στὸ ἴδιο περίπου σημεῖο τοῦ κειμένου
 2) Τὸ ἀντίστοιχο κείμενο τοῦ στίχου 13653 λείπει ἀπὸ τὸ F.

13660 Ὅλοι εἰς τὴν ἀγάπην τους τὰ πάντα ἐλησμονοῦσαν.
 Ἄν εἶχαν τὸ λογάρι ὄλον Ὁκταβιανοῦ ἐδικόν τους,
 πορρὸν νὰ τὸ ἐδώκασιν ὡσὰν ἕναν βυζάντιν.

13661 Ὁκταβιανοῦ ἐδικόν τους (*Se li tresors Oteviën just lor F 28726-7*):
 ὄλοῦ (ὄλουνοῦ CV) τοῦ κόσμου ACV.

13735 Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος τινὰς ὁποῦ νὰ τὰς ἀκούσῃ,
 ὁπόταν τὰ τραγούδια τους λέγουσι, τραγωδοῦσι,
 νὰ μηδὲν χάσῃ παρευθὺς τὸν νοῦν του καὶ τὴν γνῶσιν.

13735 τὰς: τὰ AV τὸ C.

13742 Ἐκεῖ ὁποῦ ἐτοῦτες τραγωδοῦν, κίνδυνος ἐνι πάντων
 κίνδυνος (*Sont tuit li encombrer [li grant peril app.] de mer F 28850, cf. in-*
fra 13689): κίναμος ACV.

13750 Συχνὰ τοὺς ἐταυρίζασι, συχνὰ τοὺς ἐπιπέπταν,
 κατὰ πορτίζειν ἔσπευδαν, εἶδες φρικτὸν τὸ μέλλον!

...

13755 Ποτὲ τινὰς οὐκ ἔγλυσε κινδόνου τηλικούτου.

13751 καταποντίζειν (*perillier les voleient F 28868*): καταποντίζουν ACV ||
 13755 ἔγλυσε (*eschapa F 28871*): ἐγλύτωνα ACV.

13777 <Μ ἐ> ὅσα δὲ κάτεργα ἔγλυσεν, οὐδὲν λέγει τὸ πόσα,
 εἰς χεῖρας ἐκατήντησε τῆς μάχης τῶν ἀνθρώπων,
 εἰς τὴν Φοινίκην τὴν κακὴν, τὴν ἀνελεημονοῦσαν.

...

Πάντα ἴγλωσσεσ ὑπάρχουσι, τὴν θάλατταν φυλάττουν.
 Εἴ τις ἐμπλάξῃ εἰς αὐτοὺς ποτέ του οὐκ ἐγλυτώνει,

13785 Εἰς αὐτοὺς ἐκατήντησεν ὁ ταπεινὸς Δυσσέας:
 Τόσα ἔκλεψαν τὴν βιότην του, δηνάρι οὐ τὸν ἀφῆκαν.
 Εἰς φυλακὴν τὸν ἔβαλαν καὶ πάντα τὸν λαόν του.
 Ἐποικεν ἱκανὸν καιρὸν καὶ τότε τοὺς ἐκβάλαν.
 «Οὕτως ἔχασα», ἔλεγε «τὸ πλοῦτος, τὸν λαόν μου,

13790 οὕτως καὶ τὸ μελλόμενον τῆς εἰμαρμένης τόχης».

13777 *Mè supplevi (O ceus F 28907) || 13783 Πάντα (toz jorz F 28916): πέντε*
ACV || γλώσσεσ pro πειρατές (ullague F 28916 cuius loco langues translator in-
tellexit¹ || 13786 ἔκλεψαν: ἔκλεξαν ACV || βιότην: γνῶσιν ACV || δηνάρι οὐ (Que cist
orent si son aveir | Qu'un sol denier ne li laisserent F 28918-9): δωριανὰ ACV ||
13789 ἔχασα: ἔχασεν ACV.

1. Ὁ Ἑλληνας μεταφραστὴς παρανόησε τὴ λέξιν *ullague* («πειρατές»), τὴ μετέφρασε γλώσσεσ («langues») καὶ προσάρμοσε τὸ *toz jors* («πάντα») σὲ πέντε.

Πλέον οὐδὲν ἀνάμεινεν, ἀλλὰ ταύτην τὴν νόκτα,
 ὅποταν ἐκοιμήθησαν τῶ ο ἶ ν ω ἀκορέστως,
 13850 ὄλους τοὺς ἐκατέκοπεν, οὐδὲ εἷς ἀπελείφθη.

13849 τῶ οἶνω (tuiti enivre F 29012): τῶ ὕπνω A τοῦ ὕπνου CV.

Καὶ ὁ ς ἦτον πολλὰ φρόνιμος, ἐπιδέξιος τόσα,
 13875 ποσῶς οὐδὲν ἠμπόρυσεν ἀτός του φυλαχθῆναι.

13874 δς: ὡς ACV, cf. infra v. 14023.

Τρεῖς ἡμέρας ἐβάσταξεν ὁ Δυσσεὺς καὶ οὐχὶ πλέον.
 Οὔτως αὐτὸς ἀπέθανεν, ὁ φρόνιμος Δυσσεύς.
 14023 Κ α ἰ δ ς γὰρ ἦτον ἀπεδὰ ἐλληκῶς εἰς γῆρας,
 ἀλλὰ ἀκόμη εἰς τὴν δύναμιν ἔστεκε καὶ εἰς ἀνδρείααν

14023 Καὶ δς: καιρός AVX.

Τὰ κάτεργά του ἦσασιν ὅλα κατακρομμένα,
 14065 πηδάλιον <κ α ἰ> πα τ ε ρ ὸ ν ἀκέραιον οὐ γὰρ εἶχαν.
 Οἱ τάβλες καὶ τὰ πατερά ἦσαν συντσακισμένα,
 ἀκέραιον τίποτε ἀπ' αὐτὰς οὐκ εἶχαν τὸ παραῖπαν.

14064 κατακρομμένα: κατακρομμένα AX || 14065 καὶ supplevi || πατερόν transposui: post οὐ pr. AX.

Ὁ Ἄκαστος ἐχθρεύεται τῇ γενιᾷ τοῦ Πηλέα:

14076 Κακὸν πολὺν ἦ θ ε λ ε α ὐ τ ὸ ς τῆς γενεᾶς ἐκείνης,
 δι' αὐτὸ ζημίας τοῦ ἔ κ α μ ν ε μεγάλας ὑπὲρ μέτρον

14076 ἦθελε αὐτὸς (Mais Acastus ert hainos | Vers lui e vers tot son lignage F 29100-1): ἦθέλασι AX || 14077 ἔκαμνε (Fait li aveit maint lait damage F 29102): ἔκαμναν AX.

Εἶπε τοὺς γὰρ τὴν ἀφορμὴν διὰ τὴν ἐξεκκλησίαν,
 14095 πολλὰ λ ω λ ἦ ν καὶ ἄδικον, αἰσχροὴν πανάσχημὴν τε.

14095 λωλήν: πολλήν AX.

14130 Ἡῤορκε τρύπαν φοβεράν, βαθυτάτην εἰς ἄκρον
 ἀκάνθας ἦτον ἄνωθεν καὶ β ἄ τ ο υ ς πεφοραγμένη.

14131 βάτους: βάτος A βάτ X.

14141 Ὄταν τὸν εἶδε, ἀπὸ χαρᾶς τ ὄ σ ο ν ἐλιγοθύμει,
 μικρὸν ὀλιγοψύχησε, πίπτει ἐξαποθαμένος.

14141 τόσον (Quant le conut, tant par fu liez | Qu'a peine pot ester sor piez F 29231-2): ὄσον ACX.

Ἄφρονος ἄφρονος ἔμαθε πῶς γέγοναν τὰ πάντα,
 14155 τὸν λαόν του ἀρμάτωσε, κινᾷ πρὸς τοὺς ἐχθρούς του·
 π ο λ ὺ γὰρ ἀπεξέβησαν αὐτοὶ ἐκ τὸν λιμένα.

14156 πολὺ (*Ja esteient bien loinz del port* F 29250) : πολλοὶ ACX.

Ἄφρονος ἐτοιμάζεται νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Ἄκαστο καὶ τοὺς γιούς
 του γιὰ ὅσα κακὰ ἔκαναν τοῦ Πηλέα :

Δείξει τοὺς θέλει δι' ὀλιγοῦ πόσον τοὺς ἀγαπάει,
 14165 τὸ πῶς καὶ τὴν γενεάν τ ο υ ς οὐδὲν τὴν ἀγαπάει.

14165 τοὺς (*lor parenteis* F 29259) : του ACX.

Ἄφρονος παριστάνει τὸν ναυαγὸ :

14179 *Εἰς τὴν θάλασσαν ὄλοι μας ἐ χ ἄ θ η μ ε ν* ἐτούτην
 ἐχάθημεν : ἐχάθηκεν C ἐχάθησαν AX.

14267 Ἡ κακοσύνη σου ἢ πολλή καὶ ἢ ἀλαζονεία,
 τὸ πολὺ σου τυράννισμα, ἢ ἀπιστία ἢ τόση,
 σ ἐ θέλει κάμει σήμερον νὰ χάσης τὴν ζωὴν σου.

14269 σὲ (*Vos fera ja perdre la vie* F 29402) : μὲ ACX.

Ἄφρονος ἐνοπιοῦται, βλέπει τὸ πρόσωπόν του,
 φαίνεται τῆς τὸν Ἀχιλλεῖα ἐβλέπει τὸν υἱόν της,
 ἄ λ λ' ὡ ς ἐκεῖνος ὅμοιος κορμὴν καὶ τ' ἄλλα πάντα,

14295 τίποτε οὐδὲν παρήγγασσε κὰν ὄλωσ τοῦ πατρός του.

14294 ἄλλ' ὡ ς (*Tot autreteus come il meesme* F 29431) : ἄλλος AX.

14320 Ἄν ἴδω τὸν πατέρα μου ἐδῶ νὰ τὸν σ κ ο τ ὴ σ η ς,
 δύσκολον παρηγόρημα, νιέ μου, θέλεις ποίσει.

14320 σκοτώσης (*Se devant mei l'ocītez* F 29466) : σκοτώση A σκοτώσ X.

Ἄφρονος τὸν ἐποίησες, ὅπου ἔναι τόσα γέρον,

14330 ὄλοι κ α κ ὸ ν νὰ ἔλεγαν δι' ἐσένα εἰς τὸν κόσμον.

Τὸν θάνατόν σου συμπαθεῖ ὑπὲρ ἐ κ ε ἶ ν ω ν τότε.

14330 κακόν : καλόν X, cf. F 29481-2 || 14331 ἐκείνων (scil. τῶν υἱῶν του),
 cf. *Si li pardoint por eus sa mort* F 29485 : ἐκείνων X.

Ἄφρονος δὲ τοῦτο ἔμαθε Μενέλαος τὸ πρᾶγμα,
 ἔξωθεν ὑποθέσεως ἠθέλησε νὰ ἔναι.

14345 Διχῶς ἀποχαιρέτησιν ἐ δ ι ἐ β η ε ὕ θ ὺ ς εἰς Σπάρτην.

14345 ἐδιέβη εὐθὺς (*A Parte s'en est repairié* F 29702) : ἐδιέβησαν X.

14349 τὸ φονικὸν ὃ ἠθελε νὰ ποιήσῃ <τ ὸ> φ ρ ι κ ὠ δ ε ς
 <τ ὸ> supplevi || φρικῶδες : κρυφῶδες X.